

Efficiënt uitvoeren bijzondere bijstand en minimaregelingen

November 2015

Inhoud

Voorwoord		4
Inleiding		5
Hoofdstuk 1	Automatisch toekennen van minimaregelingen	6
	1.1 Optie 1: een jaarlijkse bijdrage toekennen op basis van de Wmo	6
	1.2 Optie 2: het verplichte eigen risico vergoeden	7
	1.3 Optie 3: een collectieve zorgverzekering voor minima	7
Hoofdstuk 2	Bewijslast verminderen voor minimaregelingen	9
	2.1 Zo min mogelijk bewijsstukken opvragen	9
	2.2 Alternatieven voor zelf toetsen op inkomen en vermogen	11
Hoofdstuk 3	De ondergrens voor rapporteren bij aanvragen bijzondere bijstand	14

Voorwoord

Door de afschaffing van de categoriale bijzondere bijstand is de werkdruk voor sociale diensten sterk gestegen. Alle aanvragen moeten nu immers individueel worden afgehandeld. Dat kost extra tijd en energie. Niet alleen voor de sociale dienst, maar ook voor de mensen die een aanvraag indienen.

Tijd dus om eens kritisch naar de processen te kijken, concludeerden de leden van de commissie Intergemeentelijke Sociale Diensten bij Divosa begin dit jaar. Twintig van hun medewerkers staken de koppen bij elkaar; beleidsadviseurs, interne controleurs en kwaliteitsmedewerkers. Allemaal mensen met interesse in dit onderwerp én met de benodigde kennis en ervaring. De opdracht? Hoe kunnen we met creatieve oplossingen tegenwicht bieden aan de gestegen werkdruk?

Als werkgroepvoorzitter viel mij tijdens de eerste bijeenkomst al hun enorme gedrevenheid op. Ook bleek dat de leden van de werkgroep het heel prettig vonden om verhalen te horen van collega's die tegen dezelfde problemen aanlopen. Meteen is er een e-mailgroep gemaakt die nog steeds in de lucht is en waar zij vragen aan elkaar kunnen stellen. Het was mooi om te zien dat de werkgroepleden die binnen hun ISD een redelijk solistische functie hebben nu opeens een netwerk van collega's hebben.

De opdracht aan de werkgroep is opgeknipt in drie uit te werken deelopdrachten. (1) Wat zijn de mogelijkheden van automatische toekenning. (2) Hoe ver kun je gaan met vermindering van bewijslast? En (3) Wat is de ondergrens qua rapporteren? We danken Evelien Meester, teammanager juridische facilitering en vakbekwaamheid bij Stimulansz, voor het meelesen en de deskundige juridische adviezen die zij heeft gegeven over de aangedragen oplossingen.

Het resultaat van deze samenwerking ligt hier voor u. Wij hopen u met deze bijdrage te helpen in het beheersbaar houden van de werkzaamheden op het terrein van bijzondere bijstand en minimabeleid. De werkgroep heeft besloten dat ze het hier niet bij willen laten. Wij gaan door om met elkaar ervaringen te delen en de krachten te bundelen. Wellicht hoort u weer van ons!

Namens de werkgroep Efficiënte uitvoering Bijzondere Bijstand en Minimabeleid

Ruud van den Tillaar,
voorzitter (Directeur ISD Optimisd)

Inleiding

Om uitvoeringskosten laag te houden is het belangrijk om bijzondere bijstand en minimabeleid efficiënt uit te voeren. De Participatiewet beperkt de mogelijkheden voor collectieve aanvullende inkomensondersteuning. Ambtelijk toekennen van tegemoetkomingen en de meeste vormen van categoriale bijzondere bijstand zijn niet meer mogelijk. Alleen categoriale bijzondere bijstand in de vorm van een aanvullende zorgverzekering en de stadspas of een regeling voor culturele, maatschappelijke en sportieve voorzieningen blijven gehandhaafd.¹

Gemeenten hebben wel financiële ruimte gekregen om via individueel maatwerk aanvullende inkomensondersteuning te leveren. De focus op maatwerk kan tijdrovend zijn. Deze handreiking geeft daarom tips om

- Hoofdstuk 1 aanvullende inkomensondersteuning zo veel mogelijk toe te kennen zonder individuele toetsing;
- Hoofdstuk 2 zo min mogelijk gegevens op te vragen;
- Hoofdstuk 3 eenvoudige aanvragen waarbij geen rapportage nodig is te herkennen en behandelen met zo min mogelijk tussenkomst van medewerkers.

Met deze tips kunnen gemeenten binnen de gegeven kaders minimaregelingen zo klantvriendelijk en met zo min mogelijk bureaucratie en uitvoeringskosten vormgeven.

¹ De stadspas en de regeling voor culturele, maatschappelijke en sportieve voorzieningen kunnen ook vallen onder het gemeentelijk minimabeleid op grond van de Gemeentewet. Die wet staat ambtelijk toekennen evenmin toe. De regeling voor maatschappelijke participatie is afgeschaft, dus brede definities voor daadwerkelijke kosten zijn niet meer mogelijk. Iemand moet ook kunnen aangeven waar het geld voor is gebruikt.

Hoofdstuk 1

Automatisch toekennen van minimaregelingen

Welke mogelijkheden heeft de gemeente nog voor categoriale bijzondere bijstand voor groepen als chronisch zieken, gehandicapten en ouderen? Hoe kun je minima klantvriendelijk en met weinig uitvoeringskosten tegemoetkomen met individuele regelingen? Hoofdstuk 1 brengt de mogelijkheden in kaart.

Sinds 1 januari 2015 zijn er minder mogelijkheden om categoriale bijstand te verstrekken aan groepen zoals chronisch zieken, gehandicapten en ouderen. Individuele bijzondere bijstand is een arbeidsintensieve regeling omdat de gemeente daarbij aanvragen moet beoordelen en controleren of de kosten echt zijn gemaakt. Dat is ook niet erg klantvriendelijk. Individuele bijzondere bijstand kan nog wel worden toegekend op basis van groepskenmerken. De gemeente legt dan in beleidsregels criteria vast over wie in aanmerking komt voor de bijzondere bijstand. Het voordeel is dat het college mensen die voldoen aan de criteria niet individueel hoeft te toetsen op noodzakelijkheid van de kosten. Maar er moet wel altijd een schriftelijke aanvraag worden gedaan. En de gemeente moet (steekproefsgewijs) controleren of de kosten echt zijn gemaakt. Klanten die gemaakte kosten niet met bonnetjes kunnen verantwoorden, moeten het bedrag terugbetalen en kunnen ook een boete krijgen.²

Er zijn drie manieren om het toekennen van aanvullende inkomensondersteuning voor chronisch zieken en gehandicapten minder arbeidsintensief en minder belastend voor de klant te maken; één op basis van de Wmo en twee binnen de Participatiewet. De volgende paragrafen zetten voor- en nadelen daarvan op een rij.

1.1 Optie 1: een jaarlijkse bijdrage toekennen op basis van de Wmo

De Wet maatschappelijke ondersteuning biedt de mogelijkheid om chronisch zieken en gehandicapten een tegemoetkoming te geven voor meerkosten.³ De gemeente moet hiervoor vooraf in zogenoemde nadere regels criteria vastleggen om die doelgroep te bepalen.

² In Maatwerkondersteuning via groepskenmerken in de individuele bijzondere bijstand (een bijlage bij Verzamelbrief november 2006) staat hierover het volgende: 'Om tot rechtmatige verstrekking van individuele bijzondere bijstand te kunnen overgaan, moet de gemeente wel vaststellen dat de kosten daadwerkelijk zijn gemaakt. Hier ligt precies het verschil met de categoriale bijzondere bijstandsverlening, waarbij slechts wordt aangenomen dat iemand die tot een bepaalde groep behoort kosten maakt, en er géén controle plaatsvindt of en zo ja in hoeverre de kosten daadwerkelijk gemaakt zijn.'

De WWB schrijft niet voor hoe de gemeenten in geval van individuele bijzondere bijstandsverlening moeten vaststellen in hoeverre de kosten daadwerkelijk gemaakt zijn. De gemeenten zijn vrij om hier op een eigen (niet-bureaucratische) wijze invulling aan te geven. De gemeente kan bijvoorbeeld kiezen voor steekproefsgewijze controle, controle boven een bepaald bedrag, en/of controle op basis van risicoprofielen. Ook kan de gemeente ervoor kiezen om de controle niet afzonderlijk uit te voeren, maar die te laten samenvallen met een ander contact met de belanghebbende, bijvoorbeeld bij een heronderzoek.

Het grote bezwaar tegen categoriale bijzondere bijstand, namelijk dat gemeenten door ongerichte inkomenssuppleties in het aan de Rijksoverheid voorbehouden generieke inkomensbeleid treden, wordt met de verlening van individuele bijzondere bijstand op basis van groepskenmerken voorkomen.'

³ Dat staat in artikel 2.1.7 van de Wmo: Bij verordening kan worden bepaald dat door het college aan personen met een beperking of chronische psychische of psychosociale problemen die daarmee verband houdende aannemelijke meerkosten hebben, een tegemoetkoming wordt verstrekt ter ondersteuning van de zelfredzaamheid en de participatie.

Voordeel

De Wmo stelt geen eisen aan de manier van verstrekken, dus het is mogelijk om de bijdrage jaarlijks automatisch uit te betalen zolang er zich geen relevante veranderingen voordoen. De gemeente controleert bij de aanvraag en vervolgens op basis van steekproeven over het hele bestand. Er kan jaarlijks een vast bedrag worden uitbetaald.

Aandachtspunten

- > Bij een ISD/RSD moeten de samenwerkende gemeenten eigen nadere regels vaststellen en beslissen waar ze de uitvoering willen beleggen. Dat zal in veel gevallen de gemeentelijke uitvoerder van de Wmo zijn. Wanneer de uitvoering van de regeling bij een ISD/RSD terecht komt die niet de Wmo uitvoert, dan moeten de aangesloten gemeenten een mandaatbesluit nemen om de werkzaamheden bij de ISD/RSD te beleggen in combinatie met een dienstverleningsovereenkomst.
- > Omdat de regeling op de Wmo is gebaseerd mag de sociale dienst geen gebruik maken van Suwinet om bijvoorbeeld inkomen te controleren.

1.2 Optie 2: het verplichte eigen risico vergoeden

Deze optie is mogelijk voor mensen met een chronische ziekte of een handicap en is een vorm van individuele bijzondere bijstand op basis van groepskenmerken. De kostensoort is het wettelijk verplicht eigen risico van de zorgverzekering. De regeling is bedoeld voor chronisch zieken en gehandicapten met een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm en een vermogen tot aan de bijstandsnorm (hierbij wordt de eigen woning niet meegeteld). De sociale dienst definieert groepskenmerken voor chronisch zieken en gehandicapten in nadere regels. Die definitie bepaalt de grootte van de groep die in aanmerking komt voor de regeling.

Voordelen

- > Er is automatisch een plafond van € 375: het maximale eigen risico.
- > De regeling vergoedt daadwerkelijke kosten met weinig bewijslast. Mensen hoeven maar eenmaal per jaar een overzicht te overleggen. Daaruit wordt duidelijk wat het betaalde eigen risico is geweest. Dat bedrag wordt vergoed.
- > Deze regeling is laagdrempelig dus de deelnamegraad is hoog, naar verwachting zo'n 80% van de doelgroep.

Voor andere groepen dan chronisch zieken en gehandicapten is het uitgangspunt dat het wettelijk eigen risico niet vergoed mag worden. Chronisch zieken en gehandicapten hadden in het verleden recht op de CER (compensatie eigen risico), uitgevoerd door het Rijk. Deze regeling is afgeschaft en een deel van de middelen is overgeheveld naar gemeenten. Hoe gemeenten de afschaffing van de CER compenseren mogen ze zelf weten. De oorspronkelijke regeling vergoedde om en nabij de € 90,- van het verplicht eigen risico.

1.3 Optie 3: een collectieve zorgverzekering voor minima

De categoriale bijzondere bijstand in de vorm van een collectieve aanvullende zorgverzekering bestaat nog wel. De verplichte inkomensgrens daarvoor is zelfs op 1 januari 2015 vervallen.

Voordeel vergoeding collectieve zorgverzekering

- > geen toets op noodzaak
- > geen toets op gemaakte kosten

Aandachtspunt vergoeding collectieve zorgverzekering

- > aanmelding achteraf

De meeste gemeenten melden een aanvrager na een positieve beoordeling van inkomen en vermogen aan bij de gekozen zorgverzekering, dus achteraf. Er is wel een goed alternatief voor aanmelding achteraf, namelijk online aanmelding via [Gezondverzekerd.nl](https://www.gezondverzekerd.nl) van intermediair BS&F. Daarbij meldt een aanvrager zich eerst bij de zorgverzekeraar. Daarna beoordeelt de gemeente het recht op de collectieve zorgverzekering aan de hand van inkomen en vermogen.

ISD Noordenkwartier werkt al op deze manier en heeft voordelen en aandachtspunten op een rijtje gezet:

Voordelen [Gezondverzekerd.nl](https://www.gezondverzekerd.nl)

- > Het systeem is toegankelijk voor aanvrager en gemeente.
- > De ingediende aanvraag gaat digitaal naar gemeente en zorgverzekeraar, de aanvraagformulieren hoeven niet te worden doorgestuurd.
- > Alle informatie over de collectieve zorgverzekering is gecentraliseerd.
- > De gemeente heeft geen beheerskosten, want het systeem wordt beheerd door een andere organisatie.⁴
- > Aanvragers zien op [Gezondverzekerd.nl](https://www.gezondverzekerd.nl) al of ze in aanmerking komen voor de collectieve zorgverzekering, welke premie ze moeten betalen en wat diverse pakketten en bijbehorende vergoedingen inhouden.

Aandachtspunten [Gezondverzekerd.nl](https://www.gezondverzekerd.nl)

- > De toetsing van inkomen en vermogen is omslachtig: eerst globaal door de zorgverzekeraar, daarna een definitieve toetsing door gemeente. Omdat dat altijd voor 1 januari moet gebeuren is er beperkte tijd voor de toetsing. Het is mogelijk om achteraf steekproefsgewijs te toetsen, maar daar heeft ISD Noorderkwartier nog geen ervaring mee.

Meer informatie over online aanmelden via [Gezondverzekerd.nl](https://www.gezondverzekerd.nl) is te vinden in het [Implementatiedocument Online aanmelden op Gezondverzekerd.nl](#) (pdf) van BS&F.

Ook vergoeding voor andere collectieve zorgverzekeringen

Ook mensen die geen zorgverzekering bij de gemeente afnemen mag je een vergoeding geven voor een aanvullende zorgverzekering, zolang die maar collectief is. Voor chronisch zieken is dat vaak een goede oplossing omdat ze vaak zelf een verzekering hebben gekozen met voor hen gunstige vergoedingen. Overstappen naar een andere verzekering zou hen juist meer op kosten kunnen jagen.

⁴ [Gezondverzekerd.nl](https://www.gezondverzekerd.nl) maakt onderdeel uit van de reguliere dienstverlening van BS&F. Voor gemeenten die al diensten afnemen van BS&F, zijn er geen extra kosten verbonden aan het gebruik van de tool.

Hoofdstuk 2

Bewijslast verminderen voor minimaregelingen

Hoe zorgen gemeenten ervoor dat ze niet meer bewijsstukken opvragen dan nodig is? En hoe kunnen ze risico's van verminderde bewijslast zoveel mogelijk beperken of afdekken? Deze vragen komen in hoofdstuk 2 aan de orde.

Vermindering van bewijslast is een wens van veel gemeenten. Het mes snijdt daarbij aan twee kanten: klanten hoeven niet (steeds weer) allerlei bewijsstukken aan te leveren of kopieën te maken, en gemeenten kunnen hun processen sneller doorlopen. Gemeenten vragen sommige bewijsstukken misschien alleen uit gewoonte op. En ze kunnen sommige noodzakelijke bewijsstukken ook op een andere manier krijgen, bijvoorbeeld door gegevensuitwisseling met andere instanties. Daar valt dus winst te behalen. Vermindering van bewijslast brengt wel (grotere) risico's met zich mee. Gemeenten moeten die zoveel mogelijk beperken of voldoende afdekken.

2.1 Zo min mogelijk bewijsstukken opvragen

De volgende gegevens zijn nodig voor een aanvraag bijzondere bijstand of een andere tegemoetkoming voor minima:

Voor alle aanvragers

- > de noodzaak van de kosten
- > daadwerkelijk gemaakte kosten
- > eventuele bijzondere omstandigheden

Alleen bij aanvragers zonder bijstandsuitkering

- > identiteit (bij onbekende klanten)
- > inkomen
- > vermogen

Het volgende overzicht laat voor elk bewijsstuk zien hoe je zo min mogelijk kunt opvragen en met welke aandachtspunten je rekening moet houden.

<p>Identiteit kopie identiteitsbewijs</p>	<p>Zo vraag je zo min mogelijk op</p> <ul style="list-style-type: none"> > Een klant hoeft zich maar één keer te identificeren met een identiteitsbewijs dat op dat moment geldig is. De kopie wordt dan in het dossier gedaan. > Wanneer het identiteitsbewijs verloopt, hoeft de gemeente geen nieuwe kopie op te vragen. > Alleen klanten die geen kopie in het dossier willen hebben, moeten zich bij elke aanvraag opnieuw legitimeren. <p>Aandachtspunt</p> <ul style="list-style-type: none"> > Een rijbewijs of DigiD voldoen niet ter identificatie. De DigiD vervangt alleen de handtekening, niet het identiteitsbewijs zelf.
<p>Inkomen kopie inkomensgegevens zoals een loonstrookje of uitkeringsspecificatie</p>	<p>Zo vraag je zo min mogelijk op</p> <ul style="list-style-type: none"> > Maak zoveel mogelijk gebruik van gegevens uit een eerdere aanvraag, tot wel 36 maanden terug. Laat de aanvrager tekenen dat er sindsdien niets veranderd is. > Bij stabiele inkomsten zijn alleen gegevens van de maand voor de aanvraag nodig (dus niet van 3 maanden). > Vraag aan AOW-gerechtigden (zonder pensioen) geen inkomensgegevens, want er is geen risico dat het inkomen verandert. > Controleer het inkomen wel in Suwinet. <p>Aandachtspunten</p> <ul style="list-style-type: none"> > Beperkt opvragen van inkomensgegevens heeft wel een risico. Als je niet vraagt naar inkomen dat er toch blijkt te zijn, dan kun je de bijzondere bijstand niet terugvorderen of een boete opleggen. Klanten zullen alimentatie bijvoorbeeld vaak niet als inkomen beschouwen. Ondervang dit bijvoorbeeld met het expliciet noemen van inkomenssoorten op het aanvraagformulier. > Een inkomenscheck in Suwinet geeft bij degenen die net boven of onder de norm zitten vaak geen uitsluitel. Suwinet geeft alleen informatie over het bruto-inkomen en het omrekenen daarvan naar netto-inkomen is lastig omdat het afhankelijk is van afspraken in cao's.
<p>Vermogen afschriften van alle bankrekeningen, waardepapieren, etc.</p>	<p>Zo vraag je zo min mogelijk op</p> <ul style="list-style-type: none"> > Maak zoveel mogelijk gebruik van gegevens uit een eerdere aanvraag, tot 36 maanden terug. Laat de aanvrager doorgeven of er iets is veranderd. > Vraag de klant alleen bankafschriften over de laatste maand in plaats van drie of zes maanden of een opgave van het totaalsaldo van bankrekeningen en eventueel overig vermogen (zoals een auto). > Vraag aan AOW-gerechtigden slechts eenmaal de vermogensgegevens, want er is nauwelijks risico dat het vermogen verandert. > Laat de klant in alle gevallen een verklaring ondertekenen dat alles naar waarheid is ingevuld. > Controleer steekproefsgewijs. <p>Aandachtspunten</p> <ul style="list-style-type: none"> > Een saldoverklaring is lastig compleet te krijgen vanwege het overige vermogen. Daar is een vrij uitgebreide vraag voor nodig. Bovendien mist de gemeente bij een saldoverklaring signalen over bijvoorbeeld autobezit die uit bankafschriften wel op te maken zijn. Dit bezwaar weegt niet zo zwaar omdat dergelijke signalen bij bijzondere bijstand weinig voorkomen. > Het saldo is niet te controleren, dus ook dat moet door steekproeven. Bij het bepalen van de grootte van de steekproef kun je een zeker risico voor lief nemen (uit onderzoek blijkt dat slechts 2% een hoger vermogen heeft dan opgegeven), maar steekproefsgewijze controle is wel verplicht. > Je kunt groepen selecteren die altijd gecontroleerd worden (bijvoorbeeld mensen die in instellingen wonen), maar je mag niet een groep uitsluiten van controle. > Bij een steekproef moet je kunnen bepalen hoe hoog het vermogen op een het moment van aanvraag was. Dat kan lastig zijn.
<p>Noodzaak verklaring van bijvoorbeeld (tand)arts, rechtbank of monteur</p>	<p>Zo vraag je zo min mogelijk op</p> <ul style="list-style-type: none"> > Bij inkomensondersteuning op basis van groepskenmerken hoeft je de noodzaak niet te toetsen, bij individuele gevallen wel. > Controleer steekproefsgewijs. <p>Aandachtspunt</p> <ul style="list-style-type: none"> > Bepaal hoe groot de steekproef moet zijn.

Daadwerkelijk gemaakte kosten nota's, bonnetjes, etc.	Zo vraag je zo min mogelijk op > Wanneer de noodzaak van de kosten vaststaat, hoef je de kosten niet steeds opnieuw vast te stellen. Dat mag ook met steekproeven. Mensen moeten dus wel bewijsstukken bewaren. > De gemeente mag zelf beslissen hoe te controleren (bijvoorbeeld elke tiende klant, boven een bepaald bedrag). Aandachtspunten > Overleg met de accountant hoe groot de steekproef moet zijn en zet de afspraken daarover op papier. Accountants (soms zelfs van hetzelfde kantoor) verschillen hierover soms van mening.
Bijzondere omstandigheden verklaring klant	Zo vraag je zo min mogelijk op Neem een schriftelijke verklaring op in het aanvraagformulier die de klant kan ondertekenen.

2.2 Alternatieven voor zelf toetsen op inkomen en vermogen

Het overzicht in de vorige paragraaf laat zien dat sociale diensten bij onbekende aanvragers altijd inkomen en vermogen moeten beoordelen. In deze paragraaf bespreken we hiervoor twee alternatieven die nog verder onderzocht moeten worden: de sociale dienst kan gegevens voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen gebruiken of (vanaf najaar 2015) het Inlichtingenbureau een minimacheck laten doen.

Gegevens voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen gebruiken

Wanneer de sociale dienst inzage krijgt in overzichten van wie in aanmerking komt voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen is beoordelen op inkomen en vermogen voor deze groep over het algemeen niet meer nodig. Inwoners dienen voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen een aanvraag in bij de gemeente (of bij de lokale belastingdienst). Gemeenten kunnen zelf bepalen bij welke inkomens- en vermogensgrens ze de kwijtschelding verlenen, maar die grenzen liggen in de praktijk altijd op of zelfs onder bijstandsniveau. Wie in aanmerking komt voor deze kwijtschelding voldoet dus ook aan de inkomens- en vermogensseisen voor bijzondere bijstand en minimabeleid.

De sociale dienst kan via de gegevens voor kwijtschelding van gemeentelijke belastingen ook een deel van de mensen opsporen die niet uit zichzelf een aanvraag indienen voor bijzondere bijstand en minimaregelingen en hen attenderen op bestaande tegemoetkomingen. Uiteindelijk moeten deze mensen daarvoor wel zelf een aanvraag indienen.

De meningen zijn verdeeld of de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) wel toestaat dat de sociale dienst aan de gemeente vraagt wie er in aanmerking komt voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Vooral de bepaling dat een organisatie gegevens niet mag gebruiken voor andere doelen dan waarvoor ze zijn verzameld en de eis dat het verstrekken van persoonsgegevens aan anderen een gerechtvaardigd doel moet dienen (zie kader) staat dat volgens sommigen in de weg.

Wanneer is gegevensverstrekking aan anderen toegestaan?

In de Wbp staan zes gronden waarop gegevensverstrekking is toegestaan:

> **Toestemming**

Met uw toestemming kunnen organisaties uw persoonsgegevens aan anderen geven. De toestemming geldt alleen als duidelijk is waar u toestemming voor geeft en wat de gevolgen ervan zijn.

> **Uitvoeren van een overeenkomst**

Heeft u een overeenkomst met een organisatie? Of gaat u die sluiten? Dan kan de organisatie uw persoonsgegevens aan anderen geven als dit nodig is om die overeenkomst uit te voeren. Zo kan een telecombedrijf uw persoonsgegevens aan een postbedrijf geven. Bijvoorbeeld om een mobiele telefoon bij u thuis te laten bezorgen.

> **Een wettelijke verplichting**

Voor de uitvoering van een wettelijke verplichting is het soms nodig persoonsgegevens door te geven. Een voorbeeld van zo'n verplichting is de Algemene wet inzake Rijksbelastingen. Op grond hiervan kan de belastinginspecteur alle gegevens opeisen die van belang kunnen zijn voor de belastingheffing.

> **Vitaal belang**

Hierbij kunt u denken aan een dringende medische noodzaak. Als iemand bijvoorbeeld buiten bewustzijn is, kan diegene geen toestemming geven. De persoonsgegevens mogen dan zonder zijn of haar toestemming aan een arts doorgegeven worden.

> **Uitvoering van een publiekrechtelijke taak**

De overheid mag persoonsgegevens doorgeven als dat nodig is voor de goede vervulling van haar taken. Zo mag het Openbaar Ministerie (OM) informatie doorgeven. Bijvoorbeeld informatie over een fraudezaak aan verzekeraars.

> **Gerechtvaardigd belang**

De organisatie moet zich afvragen of met minder gegevens of via een minder ingrijpende weg hetzelfde resultaat bereikt kan worden. Ook moet de organisatie een privacytoets uitvoeren. Dit betekent dat de organisatie uw belang en rechten moet afwegen tegen het belang van de organisatie.

Welke plichten zijn er bij gebruik persoonsgegevens?

Als organisaties persoonsgegevens willen verwerken, moeten zij aan een aantal eisen van de Wbp voldoen. De organisatie:

- > mag persoonsgegevens alleen verzamelen en verwerken als daar een goede reden voor is. Of als de betrokken burger toestemming heeft gegeven voor het gebruik van de gegevens;
- > mag niet meer gegevens verwerken dan strikt nodig is voor het uiteindelijke doel;
- > mag de gegevens niet gebruiken voor andere doelen dan waarvoor ze zijn verzameld;
- > moet de betrokken burger laten weten wat de organisatie met de gegevens gaat doen;
- > mag de gegevens niet langer bewaren dan nodig is;
- > moet passende technische en organisatorische maatregelen treffen om de gegevens te beschermen;
- > moet in veel gevallen de registratie van persoonsgegevens melden.

Bron: rijksoverheid.nl

Het valt te verdedigen dat er in dit geval sprake is van een gerechtvaardigd belang. Ook kan de gemeente de personen die kwijtschelding krijgen toegekend zelf expliciet om toestemming vragen of hun gegevens mogen worden hergebruikt om hen op gemeentelijke regelingen voor de bijzondere bijstand en het minimabeleid te wijzen en daarvoor te toetsen. Zo kan aan de eisen van de Wbp worden voldaan. De werkgroep oordeelt daarom dat gebruik maken van de gegevens voor kwijtschelding gemeentelijke belastingen mogelijk is. Voorwaarde is wel dat deelnemende gemeenten of afdelingen goede samenwerkingsafspraken maken, en dat er een schriftelijke privacytoets bij de gegevensverstrekking wordt opgenomen om te voldoen aan de eisen van de Wbp.

Aandachtspunten

- > Sommige gemeentelijke afdelingen stellen zich terughoudend op als het gaat om het hergebruik van gegevens die zij beheren voor de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Dit is uiteindelijk ook een bestuurlijke keuze. Laat de discussie daarom bij voorkeur via de politiek lopen.
- > Het is niet duidelijk of je ook door een negatieve optie toestemming kunt krijgen voor het gebruik van de gegevens (We gebruiken gegevens over de kwijtschelding van gemeentelijk belastingen tenzij u aangeeft dat u dat niet wilt).

De regionale sociale dienst Kromme Rijn Heuvelrug gaat vanaf het najaar van 2015 werken met gegevens kwijtschelding gemeentelijke belastingen. Die gegevens worden dan gebruikt bij alle aanvragen via Bereken uw Recht Plus, een module van Stimulansz waarmee klanten digitaal hun aanvraag bijzondere bijstand kunnen indienen.

Minimacheck Inlichtingenbureau

Een mogelijke andere manier om het opvragen van inkomens- en vermogensgegevens bij de klant overbodig te maken is de minimacheck van het Inlichtingenbureau (IB) die najaar 2015 op de markt komt. Dit betaalde product houdt in dat het IB voor aangeleverde burgerservicenummers een check doet op inkomen en vermogen zoals voertuigbezit op grond van de bij hun bekende gegevens. De gemeente geeft hierbij zelf grenzen van de toetsnorm aan, bijvoorbeeld een inkomen tot 110% van de bijstandsnorm (in te stellen tussen de 100% en 130%). Voor meer informatie over het nieuwe product, de exacte mogelijkheden en de kosten kan contact worden opgenomen met de accountmanagers van het Inlichtingenbureau. Deze toets is van toepassing voor de uitvoering van bijzondere bijstandsregelingen op grond van de Participatiewet. Het is niet mogelijk de toets in te zetten voor gemeentelijk minimabeleid buiten de Participatiewet om. Meer informatie op www.inlichtingenbureau.nl

Hoofdstuk 3

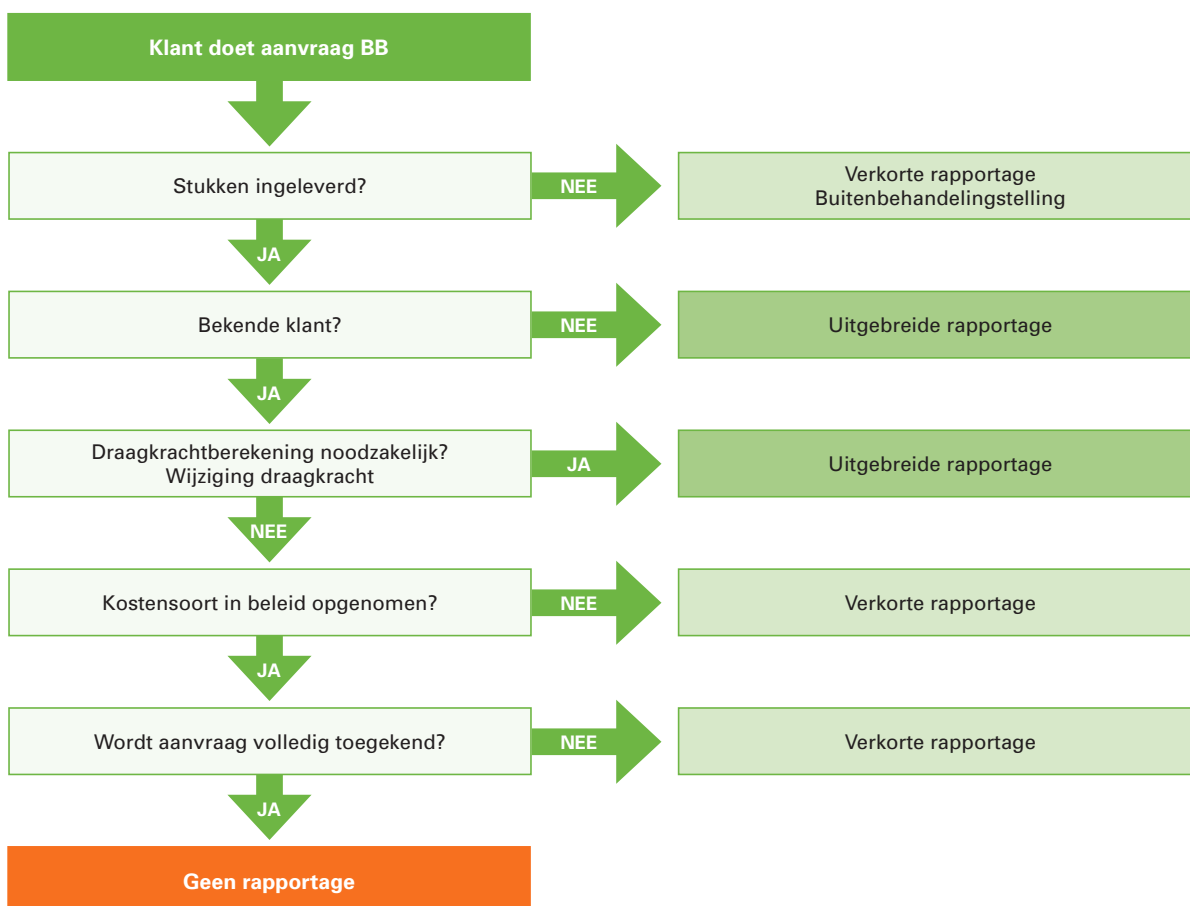
De ondergrens voor rapporteren bij aanvragen bijzondere bijstand

In welke gevallen hoeft de sociale dienst niet te rapporteren over een aanvraag? Hoe kunnen deze eenvoudige aanvragen met weinig tijd en inspanning van de sociale dienst worden afgehandeld? Deze vragen worden beantwoord in dit hoofdstuk.

Om aanvragen zo effectief en efficiënt mogelijk af te handelen is het belangrijk om te weten wanneer de sociale dienst niet hoeft te rapporteren of kan volstaan met een verkorte aanvraag. Bij aanvragen voor bijzondere bijstand zijn er drie situaties mogelijk:

1. Geen rapportage: de beschikking is het besluit
2. Verkorte rapportage: naam, BSN/klantnummer, advies/besluit, eventueel voorliggende voorziening en motivering
3. Uitgebreide rapportage: naam, BSN/klantnummer, advies/besluit, eventueel voorliggende voorziening en motivering, draagkrachtberekening en vermogenstoets

Het volgende stroomschema laat zien wanneer welke rapportage nodig is.

De uitgebreide rapportage is alleen nodig bij onbekende klanten. De voorwaarde voor een verkorte of geen rapportage is dat er een volgbaar controlespoor is voor de accountant en internecontrolefunctionarissen. In de beschikking moet opgenomen worden dat het recht is vastgesteld op grond van inkomen en vermogen. Een controlespoor maakt zichtbaar dat er een controle heeft plaatsgevonden. Er zijn bijvoorbeeld bewijsstukken in het dossier te vinden. Of er zijn scripts of stappen bewaard waarmee de selectie voor een regeling heeft plaatsgevonden. Bij de vergoeding voor schoolkosten, heeft een medewerker bijvoorbeeld gekeken of er inderdaad kinderen zijn en of iemand nog in de uitkering zit en daarmee aan de inkomensvoorwaarden voldoet.

Aanvragen onder de controlegrens

Aanvragen onder de controlegrens zijn dus de aanvragen waarbij aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1. Alle stukken zijn compleet.
2. De klant is al bekend.
3. Er is geen draagkrachtberekening nodig.
4. De kostensoort is in het beleid opgenomen.
5. De aanvraag wordt volledig toegekend.

Deze eenvoudige aanvragen kunnen bijna zonder tussenkomst van medewerkers afgehandeld worden. Medewerkers hebben daardoor tijd om meer aandacht te geven aan aanvragen die wel individueel beoordeeld moeten worden.

Colofon

Divosa

Kon. Wilhelminalaan 5 | 3527 LA Utrecht

Postbus 2758 | 3500 GT Utrecht

T 030 - 233 23 37

E info@divosa.nl

www.divosa.nl

Tekst & redactie

Hoofdstuk 1: Leo van Herksen (ISD Noorderkwartier), Hanneke Luijten (RSD AOV), Peter van de Kamp (Optimisd), Daniëlle Willems (A2-gemeenten), Barbara de Zwart (Stroomopwaarts).

Hoofdstuk 2: Ferry Aarts (Werkorganisatie Cuijk Grave Mill), Marieke Cornelissen (Optimisd), Magda Kamminga (RSD Kromme Rijn Heuvelrug), Joanet Rijken (Werk en Inkomen Lekstroom), Marjon Schwarte-Herder (Sociale Dienst Oost Achterhoek).

Hoofdstuk 3: Petra Brands (Sociale Dienst Veluwerand), Tjietske Hoogstraten (Werk en Inkomen Lekstroom), Trudy Vlaar (HalteWerk).

Eindredactie

Anneke Nunn

Vormgeving

Marion Klerken, YON-Vormgeefwerk

Versie

November 2015

